

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК І ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо підготовки і проведення семінарських занять
з вибіркової навчальної дисципліни
циклу гуманітарної підготовки

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

(для студентів
усіх напрямів підготовки і спеціальностей)

З а т в е р д ж е н о н а
засіданні кафедри філософії
Протокол № 01 от 29.08.2013 р.

Донецьк, 2013

УДК 2(071)

Методичні рекомендації щодо підготовки і проведення семінарських занять з вибіркової навчальної дисципліни циклу гуманітарної підготовки «Релігієзнавство» (для студентів усіх напрямів підготовки і спеціальностей) / Укл. : В. І. Пашков. – Донецьк : ДонНТУ, 2013. – 17 с.

Дані методичні вказівки і плани семінарських занять містять перелік тем, що дозволяють оволодіти основами релігієзнавства. У кожній темі виділяються питання для обговорення на семінарі, необхідна для цього література, а також перелік рекомендованої літератури з курсу «Релігієзнавство». Для підготовки до заліку з цього курсу сформульовані важливі для цієї форми контролю питання.

Укладач:

В. І. Пашков, к.філос.н., доцент

Відповідальний за випуск:

Д. Є. Муза, д.філос.н., професор

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ.....	4
2. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	5
3. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (16 годин).....	9
Тема 1. Релігія як соціальне явище (2 години).....	9
Тема 2. Походження релігії (2 години).....	10
Тема 3. Ранні форми релігійних вірувань. Родоплемінні і етнічні релігії (2 години).....	11
Тема 4. Буддизм (2 години).....	12
Тема 5. Християнство: православ'я і католицизм (2 години).....	13
Тема 6. Християнство: протестантизм (2 години).....	14
Тема 7. Іслам (2 години).....	15
Тема 8. Нові релігійні течії (2 години).....	16

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

«Методичні вказівки і плани семінарських занять» з курсу «Релігієзнавство» підготовлені відповідно до розробленої на кафедрі навчальної програми.

Особливістю цього методичного видання є те, що воно включає необхідний перелік тем, вивчення яких дозволяє студентам отримати знання про таке явище суспільного життя, як релігія. Її вивчення – це не просто вирішення питання про отримання вищої освіти. Оволодіння даним курсом є однією з умов формування світоглядної культури внутрішнього духовного світу людини.

Засвоєння курсу «Релігієзнавство» насамперед передбачає аргументоване і змістовне обговорення тем семінарів, що пропонуються. Поглибити розуміння релігієзнавчої проблематики, активізувати самостійний пошук, розумову діяльність дає змогу підготовка рефератів, доповідей, повідомлень за інтересами студентів та завданню викладачів. Критичний аналіз релігієзнавчої літератури, ознайомлення з багатоманітністю релігійних систем дозволить визначитися з власної позиції, навчитися терпляче і поважно ставитися до протилежних поглядів і думок.

Досягається розуміння релігії, а разом з цим і підвищення інтелектуального і культурного рівня розвитку, напруженою і продуктивною працею на всіх напрямках процесу дослідження цього соціально-історичного феномену.

Для самостійної роботи, написання рефератів, підготовки доповідей і повідомлень рекомендується ряд видань.

2. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Підручники і навчальні посібники

- Академічне релігієзнавство : підручник / за наук. ред. А. Колодного. – К. : Світ Знань, 2000. – 862 с.
- Васильев Л. С. История религий Востока (религиозно-культурные традиции и общество) : учеб. пособие / Л. С. Васильев. – М. : Высш. шк., 1983. – 368 с.
- Гараджа В. И. Религиоведение : учеб. пособие. – 2-е изд., доп. / В. И. Гараджа. – М. : Аспект Пресс, 1995. – 351 с.
- Гараджа В. И. Социология религии. – 3-е изд., перераб. и доп. / В. И. Гараджа. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 348 с.
- Головащенко С. І. Біблієзнавство : вступний курс : навч. посібник / С. І. Головащенко. – К. : Либідь, 2001. – 496 с.
- Головащенко С. І. Історія християнства : курс лекцій : навч. посібник / С. І. Головащенко – К. : Либідь, 1999. – 352 с.
- Гуревич П. С. Религиоведение : учеб. пособие / П. С. Гуревич. – М. : Изд-во Моск. психолого-социал. ин-та; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2005. – 696 с.
- Ерышев А. А. Религиоведение : учеб. пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. / А. А. Ерышев.– К. : МАУП, 2001. – 275 с.
- История и теория атеизма : учеб. пособие. – 3-е изд., дораб. / Г. Л. Баканурский, Ю. Ф. Борунков, В. В. Винокуров и др.; отв. ред. М. П. Новиков.– М. : Мысль, 1987. – 475 с.
- История религии : учебник : в 2 т. – 2-е изд., испр. и доп. – Т. 1 / В. В. Винокуров, А. П. Забияко, З. Г. Лапина и др.; под общ. ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2004. – 464 с.
- История религии : учебник : в 2 т. – 2-е изд., испр. и доп. – Т. 2 / Ф. М. Ацамба, Н. Н. Бектимирова, И. П. Давыдов и др.; под общ. ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2004. – 676 с.
- Історія релігії в Україні : навч. посібник / А. М. Колодний, П. Л. Яроцький, Б. О. Лобовик та ін.; за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. – К.: Знання, 1999. – 735 с.
- Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А. Релігієзнавство : підручник / Ю. А. Калінін, Є. А. Харьковщенко. – 6-те вид. – К. : Наук. думка, 2002. – 352 с.
- Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство: підручник. – 5-е вид, виправ. і доп. / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. – К. : Кондор, 2007. – 636 с.
- Костюкович П. И. Религиоведение : учеб. пособие / П. И. Костюкович. – Мн. : Новое знание, 2001. – 192 с.
- Лобазова О. Ф. Религиоведение : учебник. – 2-е изд., испр. и доп. / О. Ф. Лобазова. – М. : Изд.-торг. корпорац. «Дашков и К°», 2004. – 384 с.
- Лазарев А. С. Расшифрованная Библия, или Реквием цивилизации / А. С. Лазарев. – К. : А.С.К., 2003. – 1064 с.

- Лубський В. І., Лубська М. В. Історія релігій : підручник / В. І. Лубський, М. В. Лубська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 696 с.
- Основы религиоведения : учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов и др.; под ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высшая школа, 2006. – 568 с.
- Радугин А. А. Введение в религиоведение: теория, история и современные религии : курс лекций. – 2-е изд., испр. и доп. / А. А. Радугин. – М. : Центр, 2004. – 304 с.
- Религиоведение : учеб. пособие. – 4-е изд., испр. и доп. / науч. ред. А. В. Солдатов; редкол. : К. П. Борисенко, В. Ф. Мустафин, Б. А. Смагин. – СПб. : Изд-во «Лань», 2003. – 800 с.
- Религиоведение : учеб. пособие / В. И. Пашков, Г. А. Лемешко, Д. Е. Муза и др.; под ред. В. И. Пашкова. – Донецк : Изд-во «Вебер», 2009. – 328 с.
- Религиоведение : учеб. пособие / М. Я. Ленсу, Я. С. Яскевич, В. В. Кудрявцев и др.; под ред. М. Я. Ленсу, Я. С. Яскевич, В. В. Кудрявцева. – Мн. : Новое знание, 2003. – 446 с.
- Религия в истории и культуре : учебник / М. Г. Писманик, А. В. Вертинский, С. П. Демьяненко и др.; под ред. М. Г. Писманика. – М. : Культура и спорт : ЮНИТИ, 1998. – 430 с.
- Релігієзнавство : навч. посібник / М. Ф. Рибачук, М. І. Корюшко, Л. Б. Пилявець та ін.; за ред. М. Ф. Рибачука. – К. : Освіта, 1997. – 239 с.
- Релігієзнавство : навч. посібник. – 2-ге вид. / В. М. Андріанов, С. А. Бублик, М. М. Ібрагімов та ін.; за ред. С. А. Бублика. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 496 с.
- Релігієзнавство : підручник / В. І. Лубський, Т. Г. Горбаченко, М. В. Лубська та ін.; за заг. ред. В. І. Лубського. – К. : ЦУЛ, 2010. – 448 с.
- Релігієзнавство : підручник / Є. К Дулуман, М. М. Закович, М. Ф. Рибачук та ін.; за ред. М. М. Заковича. – К. : Вища шк., 2000. – 349 с.
- Релігієзнавство : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О. П. Сидоренко, С. С. Корлюк, Т. Є. Посполітак та ін.; за ред. О. П. Сидоренка. – К. : Знання, 2008. – 470 с.
- Рижкова С. А. Типологія релігій : навч. посібник / С. А. Рижкова. – К. : Кондор, 2005. – 448 с.
- Самыгин С. И., Нечипуренко В. Н., Полонская И. Н. Религиоведение : социология и психология религии : учеб. пособие / С. И. Самыгин, В. Н. Нечипуренко, И. Н. Полонская. – Ростов н/Д. : Феникс, 1996.– 672 с.
- Угринович Д. М. Введение в религиоведение. – 2-е изд., доп. / Д. М. Угринович. – М. : Мысль, 1985.– 270 с.
- Харьковщенко Є. А. Релігієзнавство : підручник / Є. А. Харьковщенко. – К. : Наук. думка, 2007. – 379 с.
- Черній А.М. Релігієзнавство : навч. посібник / А. М. Черній. – К. : Академвидав, 2005. – 352 с.
- Чорненький Я. Я. Релігієзнавство : теоретико-практичний курс : навч. посібник / Я. Я. Чорненький. – К. : ВД «Професіонал», 2005. – 544 с.

Хрестоматії

- Антология мировой философии : в 4 т. / редкол. : В. В. Соколов, Н. С. Нарский, В. В. Богатов и др. – М. : Мысль, 1969-1972.
- Костюкович П. И. Религиоведение : хрестоматия / П. И. Костюкович. – Мн. : Новое знание, 2001. – 480 с.
- Мир философии : книга для чтения : в 2 ч. / сост. : П. С. Гуревич, В. И. Столяров. – Ч.1 : Исходные философские проблемы, понятия и принципы. – М. : Политиздат, 1991. – 672 с.
- Мир философии : книга для чтения : в 2 ч. / сост. : П. С. Гуревич, В. И. Столяров. – Ч. 2 : Человек. Общество. Культура. – М. : Политиздат, 1991. – 624 с.
- Религиоведение : хрестоматия : учеб. пособие / сост. и общ. ред. А. Н. Красникова. – М. : Книжный дом «Университет» : Юрайт, 2000. – 800 с.
- Религия и общество : хрестоматия по социологии религии / сост. : В. И. Гараджа, Е. Д. Руткевич. – М. : Аспект Пресс, 1996. – 775 с.
- Хрестоматия по философии : учеб. пособие / под ред. и сост. А. А. Радугин. – М. : Центр, 1998. – 432 с.
- Хрестоматия по философии : учеб. пособие / В. П. Яковлев, Т. С. Чермантеева, И. Н. Лосева и др.; отв. ред. В. П. Кохановский, В. П. Яковлев. – Ростов н/Д. : Изд-во «Феникс», 1999. – 544 с.
- Человек : Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии : Древний мир – эпоха Просвещения / редкол. : И. Т. Фролов (отв. ред.) и др.; сост. : П. С. Гуревич. – М. : Политиздат, 1991. – 461 с.
- Человек : Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии: XIX век : сб. ст. / редкол. : И. Т. Фролов (отв. ред.) и др.; сост. : П. С. Гуревич. – М. : Республика, 1995. – 528 с.

Словники, довідники, енциклопедії

- Атеистический словарь / А. И. Абдусамедов, Р. М. Алейник, Б. А. Алиева и др.; под общ. ред. М. П. Новикова. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Политиздат, 1985. – 512 с.
- Буддизм : словарь / Л. Л. Абаева, В. П. Андросов, Э. П. Бакаева и др.; под общ. ред. Н. Л. Жуковской. – М. : Республика, 1992. – 287 с.
- Индуизм. Джайнизм. Сикхизм : словарь / А. Б. Алаев, Ю. М. Алиханова, М. Ф. Альбедиль и др.; под общ. ред. М. Ф. Альбедиль, А. М. Дубянского. – М. : Республика, 1996. – 574 с.
- Ислам : словарь атеиста / А. В. Авксентьев, О. Ф. Акимушкин, Г. Б. Акиниязов и др.; под общ. ред. М. Б. Пиотровского, С. М. Прозорова. – М. : Политиздат, 1988. – 254 с.
- Ислам : энциклопедический словарь / Г. В. Милославский, Ю. А. Петросян, М. Б. Пиотровский, С. М. Прозоров (отв. секр.). – М. : Наука, 1991. – 315 с.

- Історія християнської церкви на Україні : (Релігієзнавчий довідковий нарис) / редкол. : О. С. Онищенко (відпов. ред.) та ін. – К. : Наук. думка, 1991. – 104 с.
- Католицизм : словарь атеиста / Л. П. Андропова, Л. Н. Великович, Т. Н. Виноградова и др.; под общ. ред. Л. Н. Великовича. – М. : Политиздат, 1991. – 320 с.
- Костів К. Словник-довідник біблійних осіб, племен і народів / К. Костів. – К. : Україна, 1995. – 427 с.
- Народы и религии мира : энциклопедия / гл. ред. В. А. Тишков; редкол. : О. Ю. Артёмова, С. А. Арутюнов, А. Н. Кожарский и др.. – М. : Большая Рос. Энциклопедия, 1998. – 926 с.
- Настольная книга атеиста / С. Ф. Анисимов, М. С. Беленький, А. В. Белов и др.; под общ. ред. С. Д. Сказкина. – 9-е изд., испр. и доп. – М. : Политиздат, 1987. – 430 с.
- Новая философская энциклопедия : в 4 т. / науч.-ред. совет : В. С. Степин (пред.) и др. – М. : Мысль, 2000, 2001.
- Православие : словарь атеиста / И. Ф. Беленкин, А. В. Белов, М. Н. Бессонов и др.; под общ. ред. Н. С. Гордиенко. – М. : Политиздат, 1988. – 272 с.
- Протестантизм : словарь атеиста / К. Л. Блаженков, Я. Я. Вейш, Г. А. Габинский и др.; под общ. ред. Л. Н. Митрохина. – М. : Политиздат, 1990. – 319 с.
- Религия : энциклопедия / сост. и общ. ред. А. А. Грицанов, Г. В. Синило; редкол. : А. А. Грицанов (председ.), Г. В. Синило, Т. Г. Румянцева и др. – Мн. : Книжный Дом, 2007. – 960 с.
- Религиоведение : учеб. словарь-минимум по религиоведению / Ю. Ф. Борунков, М. В. Васильев, В. В. Винокуров и др.; под ред. И. Н. Яблокова // Религиоведение : учеб. пособие и учеб. словарь-минимум по религиоведению. – М. : Гардарики, 2002. – С.315-533.
- Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного, Б. Лобовика. – К. : Четверта хвиля, 1996. – 392 с.
- Словарь философских терминов / сост. : Л. А. Алексеева, Д. Е. Муза, В. И. Пашков и др. – Донецк : Дон НТУ, 2002. – 69 с.
- Современная западная социология : словарь / сост. : Ю. Н. Давыдов, М. С. Ковалева, А. Ф. Филиппов. – М. : Политиздат, 1990. – 432 с.
- Современная западная философия : словарь / сост. : В. С. Малахов, В. П. Филатов. – М. : Политиздат, 1991. – 414 с.
- Современный философский словарь / С. А. Азаренко, В. М. Андрианов, Д. В. Аникин и др.; под общ. ред. В. Е. Кемерова. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2004. – 864 с.
- Справочник атеиста / А. С. Онищенко, П. И. Косуха, А. С. Косянчук и др. – К. : Наук. думка, 1986. – 520 с.
- Философский энциклопедический словарь. – 2-е изд. / редкол. : С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др. – М. : Сов. энциклопедия, 1989. – 815 с.
- Философская энциклопедия : в 5 т. / гл. ред. Ф. В. Константинов. – М. : Сов. энциклопедия, 1960-1970.

Христианство : энциклопедический словарь : в 3 т. / гл. ред. С. С. Аверинцев. – М. : Большая Рос. Энциклопедия: 1993, 1995.

Элиаде М., Кулчано И. Словарь религий, обрядов и верований / М. Элиаде, И. Кулчано.– М. : Рудомино; СПб. : Университетская книга, 1997.– 413 с.

Якеменко Б. Г. Краткий словарь-справочник по истории религий : словарь-справочник / Б. Г. Якеменко. – М. : IRMOS, 1994. – 96 с.

Периодические издания

Аргументы : сб. Изд. выходит с 1980.

Атеизм и религия: история, современность (Новое в жизни, науке, технике. Науч.-популяр. серия). Издается ежемесячно с 1964.

Атеистические чтения. Изд. выходит с 1966.

Вопросы атеизма : респ. межвед. науч. сб. Изд. выходит с 1965.

Вопросы научного атеизма : сб. ст. Изд. выходит с 1966.

Вопросы философии (журн.). Издается с 1947.

Людина і світ (журн.). Видається з 1960.

Культура и религия (Новое в жизни, науке. Науч.- популяр. серия). Издается ежемесячно с 1964.

Наука и религия (журн.). Издается с 1959.

Религии мира: история и современность: ежегодник. Изд. выходит с 1982.

Философские науки (журн.). Издается с 1958.

Філософська думка (журн.). Заснований у 1927.

3. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1

РЕЛІГІЯ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

(2 години)

1. Предмет і структура релігієзнавства, його основні риси і функції.
2. Сутність і структура релігії.
3. Соціальна роль і основні функції релігії.
4. Релігія і церква в Україні.
5. Свобода совісті. Конституційно-правові основи свободи совісті в Україні.

Теми доповідей

Сучасна релігійна свідомість: консерватизм і тенденції змін.

Сутність і особливості функціонування релігійного світогляду.

Віра і розум: їх співвідношення і оцінка у релігії.

Релігійний культ: зміст, сенс і значення.

Релігія і церква у сучасному державно-політичному та ідеологічному житті суспільства.

Науковий аналіз і релігійне пояснення сутності історичного процесу.

Релігія і наука: історія «великого конфлікту».
Світське і релігійне в історії розвитку культури.
Богословські концепції націй, національних відносин і процес інтернаціоналізації суспільного життя.
Релігія в системі прав і свобод сучасної людини.
Свобода совісті як духовна цінність.
Миротворчість, гуманізм і милосердя у церковному функціонуванні.

Література

1. Академічне релігієзнавство : підручник / за наук. ред. А. Колодного. – К. : Світ Знань, 2000. – С.17-173, 182-192, 203-206, 238-255, 264-266, 269-275, 336-411, 441-494, 513-527, 532-614, 624-663, 665-680, 702-709, 715-724, 756-767, 829-861.
2. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство : підручник. – 5-те вид., виправ. і доп. / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. – К. : Кондор, 2007. – С.8-75, 396-422, 535-538.
3. Основы религиоведения : учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов и др.; под ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2006. – С.6-97, 534-555.
4. Религиоведение: учебное пособие / В. И. Пашков, Г. А. Лемешко, Д. Е. Муза и др.; под ред. В. И. Пашкова. – Донецк : изд-во «Вебер», 2009. – С.7-68.
5. Релігієзнавство : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О. П. Сидоренко, С. С. Корлюк, Т. Є. Посполітак та ін.; за ред. О. П. Сидоренка. – К. : Знання, 2008. – С.15-32, 322-339, 398-443.
6. Харьковченко Є. А. Релігієзнавство : підручник / Є. А. Харьковченко. – К. : Наукова думка, 2007. – С.22-33, 291-334.

ТЕМА 2

ПОХОДЖЕННЯ РЕЛІГІЇ

(2 години)

1. Проблема витоків релігії в контексті теологічних вирішень.
2. Світські варіанти вирішення проблеми витоків релігії.
3. Наукові концепції походження релігії.
4. Основні віхи історії розвитку людини: час і умови виникнення релігії.
5. Причини виникнення та існування релігії.

Теми доповідей

Проблема походження і функціонування релігії в системі суспільної свідомості.
Релігійний феномен: становлення та еволюція уявлень про надприродне.
Стародавнє суспільство: біля джерел світоглядного освоєння людиною світу.
Походження релігії як конкретно-історичний процес.
Об'єктивні основи виникнення та існування релігії.
Психологічні фактори як можливість виникнення і засвоєння релігії.

Гносеологічні передумови виникнення та існування релігійного феномену.
Причини і канали відтворення релігії у нових поколіннях.
Міфологічна концепція релігії Ф.-М. Мюллера.
Анімістична концепція релігії Е. Б. Тайлора.
Магічна концепція релігії Дж. Дж. Фрезера.
Концепція преанімізму Р. Маретта.
Психологічна концепція релігії З.Фрейда.

Література

1. Академічне релігієзнавство : підручник / за наук. ред. А. Колодного. – К. : Світ Знань, 2000. – С.100-111, 149-150, 157-163, 197, 295-309.
2. Гуревич П. С. Религиоведение : учеб. пособие / П. С. Гуревич. – М. : Изд-во Моск. психолого-социал. ин-та; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2005. – С.534-566.
3. Основы религиоведения : учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов и др.; под ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2006. – С.59-71, 98-107.
4. Религиоведение: учебное пособие / В. И. Пашков, Г. А. Лемешко, Д. Е. Муза и др.; под ред. В. И. Пашкова. – Донецк : изд-во «Вебер», 2009. – С.69-89.
5. Самыгин С. И., Нечипуренко В. Н., Полонская И. Н. Религиоведение : социология и психология религии : учеб. пособие / С. И. Самыгин, В. Н. Нечипуренко, И. Н. Полонская. – Ростов н/Д. : Феникс, 1996. – С.11-68.
6. Угринович Д. М. Психология религии / Д. М. Угринович. – М. : Политиздат, 1986. – С.45-91, 219-296.

ТЕМА 3 РАННІ ФОРМИ РЕЛІГІЙНИХ ВІРУВАНЬ. РОДОПЛЕМІННІ І ЕТНІЧНІ РЕЛІГІЇ (2 години)

1. Класифікація релігії.
2. Ранні форми релігійних вірувань: магія, фетишизм, анімізм.
3. Родоплемінні релігії: тотемізм, аграрний культ, шаманізм.
4. Етнічні релігії:
 - 4.1. Народні релігії: давньо-єгипетська, -індійська, -грецька, -римська тощо.
 - 4.2. Національні релігії: іудаїзм, джайнізм, сикхізм, індуїзм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм та ін.

Теми доповідей

Ранні форми релігійних вірувань: поява та особливості вияву.
Магія, її виникнення, різновиди та спрямованість.
Фетишистські уявлення, їх походження, види і сенс.
Анімістичні вірування: витоки і види прояву.

Тотемізм: походження, характерні риси вірувань і обряди.
Аграрний культ, його особливості і призначення.
Шаманізм – особливий комплекс культових ритуалів.
Первісні вірування в контексті релігій сьогодення.
Етнічні релігії, їх різновиди і основні риси.
Народні релігії: загальне й особливе.
Національні релігії, їх спільні риси і специфіка.
Етнічні релігії в культурі, традиціях і звичаях народів, що їх сповідують.

Література

1. История религии : учебник: в 2 т. – 2-е изд., испр. и доп. – Т. 1 / В. В. Винокуров, А. П. Забияко, З. Г. Лапина и др.; под общ. ред. И. Н. Яблокова.– М. : Высш. шк., 2004. – С.48-463.
2. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство : підручник. – 5-те вид., виправ. і доп. / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. – К. : Кондор, 2007. – С.77-164.
3. Основы религиоведения : учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов и др.; под ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2006. – С.107-163.
4. Религиоведение: учебное пособие / В. И. Пашков, Г. А. Лемешко, Д. Е. Муза и др.; под ред. В. И. Пашкова. – Донецк : изд-во «Вебер», 2009. – С.90-144.
5. Релігієзнавство : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О. П. Сидоренко, С. С. Корлюк, Т. Є. Посполітак та ін.; за ред. О. П. Сидоренка. – К. : Знання, 2008. – С.39-134.
6. Харьковченко Є. А. Релігієзнавство: підручник / Є. А. Харьковченко. – К. : Наукова думка, 2007. – С.33-85.

ТЕМА 4 БУДДИЗМ (2 години)

1. Умови виникнення, розвитку і поширення буддизму.
2. Особливості буддійського віровчення, культу і організації. Філософія буддизму.
3. Основні школи і напрямки буддизму.
4. Соціально-моральний сенс буддизму.

Теми доповідей

Будда: легенди, вигадки та історичні реалії.
Трипітака: склад, зміст, оцінки.
Модернізація буддизму і європейський необуддизм.
Соціальне вчення і етика буддизму.
Соціальна «нейтральність» буддизму і мистецтво.
Буддизм у культурно-історичних традиціях народів Сходу.
Ламаїзм – особливий напрям у буддизмі.

Китайський (чань) і японський (дзен) як різновиди поширення буддизму.

Література

1. Академічне релігієзнавство : підручник / за наук. ред. А. Колодного. – К. : Світ Знань, 2000. – С.366-371, 412-420, 632-663, 682-709.
2. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство : підручник. – 5-те вид., виправ. і доп. / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. – К.: Кондор, 2007. – С.165-223, 490-492.
3. Лубський В. І., Лубська М. В. Історія релігій : підручник / В. І. Лубський, М. В. Лубська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – С.211-246.
4. Основы религиоведения : учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов и др.; под ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2006. – С.163-178, 324-337.
5. Религиоведение: учебное пособие / В. И. Пашков, Г. А. Лемешко, Д. Е. Муза и др.; под ред. В. И. Пашкова. – Донецк : изд-во «Вебер», 2009. – С.145-160.
6. Торчинов Е. А. Введение в буддологию : курс лекций : учеб. пособие / Е. А. Торчинов. – СПб. : Б. и., 2000. – 303 с.

ТЕМА 5 ХРИСТИЯНСТВО: ПРАВОСЛАВ'Я І КАТОЛИЦИЗМ

(2 години)

1. Виникнення і еволюція християнства: I-XI століття.
2. Історія формування і географія поширення православ'я і католицизму.
3. Православ'я і католицизм: загальні риси і відмітні особливості у віровченні та культурі і церковній організації.
4. Місце і роль філософсько-теологічних концепцій православ'я і католицизму в обґрунтуванні релігійної віри.
5. Соціально-етичне вчення у православ'ї та католицизму.
6. Православ'я і католицизм в сучасній Україні.

Теми доповідей

Раннє християнство: джерела та історичні реалії становлення.

Біблія як священна книга, історичний документ і пам'ятник культури.

Введення християнства у Київській Русі.

Великий церковний розкол: час, причини, наслідки.

Православна Церква в Україні: історія формування і особливості функціонування.

«Академічна філософія» у виправданні православної віри.

Християнська соціологія С. М. Булгакова.

Релігійна філософія М. О. Бердяєва і її соціальна спрямованість.

Проблеми віри і невір'я у релігійно-філософських пошуках Ф. М. Достоєвського.

Соціально-моральні ідеї і концепції Православної Церкви.
Українська Греко-Католицька Церква: історія і сучасність.
Нетрадиційні форми релігійності у сучасному католицизмі.
Неотомізм – офіційна філософська доктрина Католицької Церкви.
Соціальна доктрина і моральне вчення католицизму.
Ватикан і організація Римо-Католицької Церкви.
Ватикан: експансія у світ культури.
Східна політика Римо-Католицької Церкви.

Література

1. Академічне релігієзнавство : підручник / за наук. ред. А. Колодного. – К. : Світ Знань, 2000. – С.366-368, 372-379, 386-411, 421-432.
2. История религии : учебник: в 2 т. – 2-е изд., испр. и доп. – Т. 1 / В. В. Винокуров, А. П. Забияко, З. Г. Лапина и др.; под общ. ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2004. – С.97-412.
3. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство: підручник. – 5-те вид., виправ. і доп. / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. – К. : Кондор, 2007. – С.224-275, 347-387, 396-407, 477-478, 486-488, 492-518, 521-528.
4. Лубський В. І., Лубська М. В. Історія релігій : підручник / В. І. Лубський, М. В. Лубська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – С.311-392, 414-474.
5. Основы религиоведения : учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов и др.; под ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2006. – С.178-236, 338-375.
6. Религиоведение: учебное пособие / В. И. Пашков, Г. А. Лемешко, Д. Е. Муза и др.; под ред. В. И. Пашкова. – Донецк : изд-во «Вебер», 2009. – С.161-219.

ТЕМА 6 ХРИСТИЯНСТВО: ПРОТЕСТАНТИЗМ

1. Соціально-економічні, політичні, ідеологічні та релігійні передумови виникнення і географія розповсюдження протестантизму.
2. Ранній і пізній протестантизм: основні напрямки, загальне й особливе у їх віровченні, культурі та організації.
3. Філософсько-теологічні концепції протестантизму.
4. Соціально-політична позиція і духовно-моральна спрямованість протестантизму.
5. Протестантизм у сучасній Україні.

Теми доповідей

Протестантизм як специфічний продукт промислової цивілізації.
Протестантизм – особливий тип релігійної ідеології, психології та організації.
М. Лютер і суспільний рух у Німеччині в епоху Реформації.
Культово-психологічні особливості пізнього протестантизму.

Євангельське християнство – баптизм: основні напрямки в ідеології і діяльності.

Християне євангельської віри: справи, думки і почуття послідовників.

Релігійне життя і діяльність адвентистів сьомого дня.

Еволюція релігійної свідомості і діяльність Свідків Єгови.

Самоосмислення релігії у «антропологічній теології» П. Тілліха.

Самоосмислення релігії у романтичній філософії Ф. Шлейєрмахера.

Соціально-політична природа протестантизму.

Реформація, її соціальний зміст та історичне значення.

Література

1. Академічне релігієзнавство : підручник / за наук. ред. А. Колодного. – К. : Світ Знань, 2000. – С.366-368, 372-379, 386-411, 432-436.

2. История религии : учебник : в 2 т. – 2-е изд., испр. и доп. – Т. 1 / В. В. Винокуров, А. П. Забияко, З. Г. Лапина и др.; под общ. ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2004. – С.67-69.

3. История религии : учебник : в 2 т. – 2-е изд., испр. и доп. – Т. 2 / Ф. М. Ацамба, Н. Н. Бектимирова, И. П. Давыдов и др.; под общ. ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2004. – 413-530.

4. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство: підручник. – 5-те вид., виправ. і доп. / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. – К. : Кондор, 2007. – С.276-294, 513-518.

5. Лубський В. І., Лубська М. В. Історія релігій : підручник / В. І. Лубський, М. В. Лубська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – С.486-504.

6. Основы религиоведения : учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов и др.; под ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2006. – С.236-249, 375-387.

7. Религиоведение: учебное пособие / В. И. Пашков, Г. А. Лемешко, Д. Е. Муза и др.; под ред. В. И. Пашкова. – Донецк : изд-во «Вебер», 2009. – С.220-238.

ТЕМА 7

ІСЛАМ

(2 години)

1. Соціально-історичні причини виникнення, ідейні витоки і географія поширення ісламу.
2. Основні риси віровчення і культу мусульман. Організації мусульманського духівництва.
3. Напрями і відгалуження в ісламі.
4. Мусульманська теологія і філософія.
5. Соціальна доктрина і морально-етичне вчення ісламу.
6. Вплив ісламу і особливості його вияву в життєдіяльності народів мусульманського світу.

Теми доповідей

Іслам: походження, історія і сучасність.

Життя і пророцька місія Мухаммада.

Коран як релігійно-філософський і законодавчий пам'ятник.

Коран як літературний пам'ятник арабо-мусульманської і світової культури.

Ортодокси і модерністи в ісламі.

Арабський Халіфат та іслам.

Релігійно-правові системи: шаріат і адат у традиціях і звичаях мусульман.

Іслам у державній структурі та політичному житті народів афро-азійського регіону.

Іслам як загальна ідейна основа культури і суспільного устрою Сходу.

Проблеми війни і миру в ісламі.

Література

1. Академічне релігієзнавство : підручник / за наук. ред. А. Колодного. – К. : Світ Знань, 2000. – С.216-236, 366-368, 379-385, 412-415, 436-440, 702-709.

2. История религии : учебник : в 2 т. – 2-е изд., испр. и доп. – Т. 2 / Ф. М. Адамба, Н. Н. Бектимирова, И. П. Давыдов и др.; под общ. ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2004. С.532-642.

3. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство: підручник. – 5-те вид., виправ. і доп. / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. – К.: Кондор, 2007. – С.296-345, 518-521.

4. Лубський В. І., Лубська М. В. Історія релігій: підручник / В. І. Лубський, М. В. Лубська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – С.505-591.

5. Основы религиоведения : учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов и др.; под ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2006. – С.250-323, 387-406.

6. Религиоведение: учебное пособие / В. И. Пашков, Г. А. Лемешко, Д. Е. Муза и др.; под ред. В. И. Пашкова. – Донецк : изд-во «Вебер», 2009. – С.239-261.

ТЕМА 8 НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ

(2 години)

1. Причини виникнення, характерні риси і різновиди нових релігійних течій.
2. Нові релігійні течії в Україні.

Теми доповідей

Нові релігійні течії: причини й умови виникнення і поширення.

Неорелігії: поняття, сутність, типи та вияви їх функціонування.

Есхатологія і месіанство нехристиянських об'єднань.

Неоорієнталістські рухи – культи медитивних практик.

Сцієнтистська спрямованість саєнтологічних напрямків.

Статус над релігії – неодмінна направленість синтетичних неорелігій.

Український вимір неоязичництва.
Псевдорелігії як течії суспільного неспокою.
Нові релігійні течії в контексті світових суспільних процесів.
Нерелігійні процеси в Україні.
Тенденції і перспективи нових релігійних течій.

Література

1. Дворкин А. Сектоведение : тоталитарные секты. – 3-е изд., перераб. и доп. / А. Дворкин. – Нижний Новгород : Изд-во «Христианская библиотека», 2007. – 813 с.
2. Історія релігії в Україні : у 10-ти т. / редкол. : А. Колодний (голова), П. Павленко, О. Саган та ін.; за ред. А. Колодного. – Нові релігії України. – Т.8. – К. : Б. в., 2010. – 828 с.
3. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство : підручник. – 5-те вид., виправ. і доп. / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. – К. : Кондор, 2007. – С.425-476, 489-490, 540-543.
4. Основы религиоведения : учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов и др.; под ред. И. Н. Яблокова. – М. : Высш. шк., 2006. – С.311-323, 406-425.
5. Религиоведение: учебное пособие / В. И. Пашков, Г. А. Лемешко, Д. Е. Муза и др.; под ред. В. И. Пашкова. – Донецк : изд-во «Вебер», 2009. – С.262-276.
6. Харьковщенко Є. А. Релігієзнавство : підручник / Є. А. Харьковщенко. – К. : Наукова думка, 2007. – С.119-186.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо підготовки і проведення семінарських занять
з вибіркової навчальної дисципліни
циклу гуманітарної підготовки
РЕЛІГІЄЗНАВСТВО
(для студентів
усіх напрямів підготовки і спеціальностей)

Укладач :

Пашков Віктор Іванович